
JEAN ADOLPHE VERMANDER

PREFECT KONINKLIJK ATHENEUM GENT IN 1917

Hans Van Werveke in zijn boek “Herinneringen uit kinderjaren en jeugd” valt zwaar uit tegen zijn leraar Jean Adolphe Vermander. Buiten een beschrijving van die zijn zeer strenge aanpak van zijn leerlingen, zegt de auteur: “Toen hij in de eerste wereldoorlog wegens een foutieve houding tijdens de bezetting een strafmaatregel toebedeeld kreeg...” (Bldz 65).

Over die foutieve houding wil ik het hier hebben en wel aan de hand van geschriften en documenten in mijn bezit. Vermander was immers gehuwd met Irma Hendricx, zuster van Marie Hendricx, mijn grootmoeder langs moeders zijde.

J.A. Vermander werd op 1 november 1864 geboren in Gistel (W.VI.) of, zoals dat toen genoemd werd: Ghistelle.

Op 16 jarige leeftijd vinden wij hem terug in het Koninklijk Atheneum van Brugge. Hij was een schitterende leerling. Jaar na jaar kaapte hij, voor zover ik dit kan terugvinden alle prijzen in de wacht:

1880: 1^e prijs Duits, Grieks, Latijn, Godsdienst en zelfs van Turnen

1881: 1^e prijs Grieks, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Engels, Wiskunde

1882: 1^e prijs Frans, Latijn, Grieks, Nederlands, Engels, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Godsdienst, Uitmuntendheid.

1883: 1^e prijs Wiskunde, Engels

1884: in Rethorika 1^e prijs Nederlands, Engels, Godsdienst

Toen was het zo dat de primus voor zijn prestaties mooie boeken als geschenken kreeg en het is aan de hand van die boeken dat ik die lijst heb kunnen vastleggen. Wellicht waren er nog eerste prijzen maar daar heb ik geen bewijzen voor. Wat aldus zeker is, is dat hij een schitterende leerling was.

In 1889, op 25 jarige leeftijd vinden wij hem terug als leraar (toen werd dat professor genoemd) aan het Koninklijk Atheneum te Gent, in de Ottogracht (Fossé d'Othon). Hij geeft les aan de 5e latijnse.

Trouwfoto van Adolphe Vermander en Irma Hendrick

In 1904 huwt hij met Irma Hendricx (1870-1924) en op 8 juli 1905 wordt een zoon geboren Jeandolphe genaamd (die zal als vrijgezel overlijden in 1985). Toen was hij reeds in Gent gevestigd en woonde tot aan zijn dood op de Frère-Orbanlaan. Daar zou hij in 1901 opdracht geven aan Charles Pladet van Koekelberg een huis te bouwen op een van de Stad Gent gekocht perceel van 106 m². Het lastenboek vermeld een bedrag van Bfr. 7822,92 ct. Dit voor een huis van vier verdiepingen. Het huis liep heel wat schade op bij het springen van de Sint-Lievensbrug maar bleef staan tot in 1988 waarna het afgebroken werd en waar een appartementsgebouw in de plaats kwam alsmede op aanpalende percelen.

Dus is hij leraar in 1898-99 van de 5e latijnse en in 1906 van de 3e latijnse. Hij doceert Latijn, Grieks, Frans en mogelijks nog andere vakken. Streng was hij ongetwijfeld, zeer zelfbewust van zijn kunnen: van zijn hand geschreven heb ik teksten in Grieks en Latijn gevonden die allicht bij examens gebruikt werden. Erg moeilijk lijkt het mij!

Maar was hij ook onbemind van zijn leerlingen?

In 1895 is hij tengevolge van een ongeval verschillende weken werkonbekwaam. Bij zijn terugkomst schrijven de leerlingen van de 5e klas een verwelkomingsnota door allen ondertekend (zie fig.2). Was dit nu spontaan of niet?

G. Dimpens	Eugénie Saudan	<p>Land, le 29. Avril 1895</p> <p>Mon cher Professeur.</p> <p>La joie que vous voyez telle sur toutes les figures, en reprenant vos cours, doit vous dire mieux que toute expression quels sentiments de sympathies vous avez sus inspirer à vos élèves. Tous nous avons été péniblement affectés du malheur de</p>
F. Van Meenen.	A. Klaproegge	
C. T. Collignon.	L. Montigny.	
H. Duby	M. Kesteloot	
L. Eeckhout	P. Rooligas.	
Alfred Seresia.	A. Freyman.	
L. Le Tyne	H. Boddy.	
P. Van Leuvenst.	J. De Bouck.	
J. De Bredt.	A. Calbourn.	

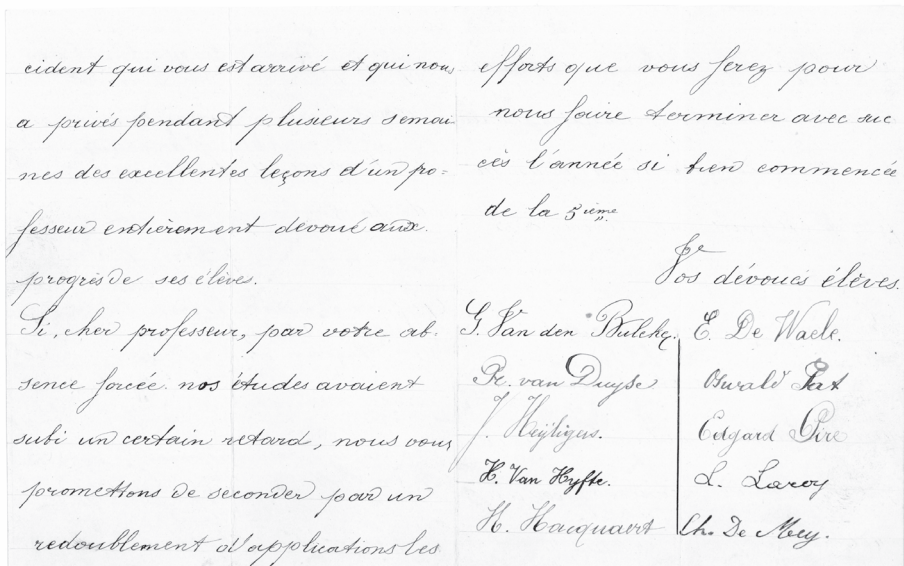

Fig. 2

Vrij vertaald luidt dit ongeveer als volgt:

“Mijn waarde Professor,

De vreugde die gij ziet schitteren op al de gelaten, bij het hernemen van uw cursussen zal u meer zeggen dan welke uiting ook, welke gevoelens van sympathie u uw leerlingen hebt kunnen inboezemen.

Allen werden wij pijnlijk getroffen door het ongelukkige ongeval dat u getroffen heeft en dat ons meerdere weken beroofd heeft van de uitstekende lessen van een leraar die volledig toegewijd is aan de vooruitgang van zijn leerlingen.

Wanneer, waarde professor, onze studies een zekere vertraging hebben opgelopen door uw gedwongen afwezigheid, beloven wij u, door een verdubbelde oplettendheid, u te helpen bij de inspanningen die gij zult doen om ons met succes het jaar van het 5e dat zo goed begonnen was, te laten beëindigen.

Uw toegewijde leerlingen”

Dan zijn wij in Augustus 1914, de eerste Wereldoorlog begint. Gent ligt binnen het Etappengebied en niets is eenvoudig. Maar het gewone leven gaat door. In 1917 komt de plaats van studieprefect vrij. Eerder was die functie aangeboden aan de heer Van Houwaert, maar die had de goedkeuring van de Beheerraad niet ontvangen! Vermander wordt nu die functie aangeboden! Opgelet denkt Vermander, voorzichtigheid is hier geboden! Dus gaat hij eerst advies inwinnen en trachten toestemming te bekomen van al wie telt. Worden gecontacteerd: de leden van de beheerraad, de heer Deweerdt schepen van onderwijs, de heren volksvertegenwoordigers en senatoren van Gent en arrondissementen.

Allen geven hun akkoord, zelfs schriftelijk, de heer Deweerdt zelfs in eigen naam en in naam van burgemeester Braun!

Op aandringen van het Hoger Bestuur van Onderwijs te Brussel, brengt de Beheerraad nogmaals een gunstig advies uit en dan volgt de vaste benoeming! Hier moeten wij even een parenthese openen: rond die tijd was in gans Vlaanderen heel veel heibel ontstaan in verband met de vervlaamsing van de Gentse Universiteit, opgelegd door de bezetter; alle goeddenkenden Belgen waren daar natuurlijk tegen maar ook vele Vlamingen vonden het ogenblik slecht gekozen omdat zij wel wisten dat eenmaal de oorlog gedaan deze beslissing zeker zou vernietigd worden en het dan heel lang zou duren eer daar weer kon over gepraat worden. Ook in het Atheneum was een vernederlandsing van de lessen aan de gang. Mogelijks heeft dat een rol gespeeld bij de benoeming van Vermander! Vreesden sommige collegas een “vlaams boerken” aan het hoofd van de school te hebben in plaats van een rechtgeaarde (franstalige) leraar? In elk geval heb ik bij Vermander nooit enig spoor van politiek engagement gevonden noch een uitgesproken “Vlaams” gevoel. Ook bij hem thuis was de voertaal evenzeer het Frans zoals bij veel mensen toen. Toch was het zo dat sommige van zijn collega’s zich hevig verzetten tegen de benoeming, of was het een soort van persoonlijke vete? Er braken zelfs op school relletjes uit, mogelijk aangemoedigd door sommige leraars. Of was het voor de leerlingen een gelegenheid aan “weerstand” te doen tegen de bezetter? Feit is dat de bezetter zelf de orde moet herstellen. Ik heb een paar kranten van 1917 geraadpleegd, maar heb daar geen spoor van die incidenten gevonden! Daarna blijft alles rustig en voert Vermander zijn functie uit, blijkbaar zoals het hoort.

Nog een eigenaardigheid: in zijn boek “Flitsen uit de Geschiedenis van het Koninklijk Atheneum te Gent” vermeldt de auteur H. Demoor: “... studieprefect G. Feytmans, die ook tijdens de oorlog, het Atheneum glansrijk doorheen talrijke moeilijkheden geloodst had...” (pag 145). Dus ook hier wordt Vermander dood gezwegen!

Klasfoto van het jaar 1913-1914
Bovenste rij, 2e van rechts: Hans Van Werveke

November 1918: De bezetter weg, de oorlog gedaan! Dus, zoals in 1944: tijd voor wraakname! Verschillende leraren dienden klacht in bij justitie. Resultaat: bestuurlijk onderzoek en onze Vermander wordt uit zijn huis gehaald, in hechtenis genomen en uit zijn functie ontslagen, zonder wedde! Daarna pas komt er een gerechtelijk onderzoek dat echter besluit van alle verdere vervolgingen af te zien. Om zich te verdedigen citeert Vermander al de heren die hun akkoord gaven voor zijn benoeming maar allen doen alsof hun neus bloedt als gevraagd wordt ten voordele te getuigen.

Het is echter de beheerraad van het Atheneum dat door het ministerie verantwoordelijk gesteld wordt voor Vermanders benoeming! Maar hij mag niet in Gent blijven gezien de vijandelijke houding van sommige leraars en leerlingen, maar voor zijn prefectoraat verdient hij geen straf zegt het Ministerie! Hij wordt overgeplaatst naar Doornik. Einde van de zaak denkt U, dan kent U onze Vermander niet. Die overplaatsing na 30 jaar dienst in een en dezelfde inrichting noemt hij een "rechtsmiskening" en een zeer strenge, onverdiende straf. Dit alles tast zijn gezondheid aan en geneesheren verklaren hem onge-

schikt voor de dienst.

Niets helpt, hij wordt aangemaand toch naar Doornik te gaan! Dus vraagt hij zijn pensioen aan en dit wordt hem toegestaan. Bij de afscheidplechtigheid looft de studiefprefect hem omdat hij het beheer van de school heeft durven op zich nemen in heel moeilijke omstandigheden. Kort daarop wordt hij benoemd tot Ridder in de Leopoldsorde! Maar zijn pensioen is eerder bescheiden gezien een onvolledige loopbaan. Zijn echtgenote houdt er een zenuwziekte aan over en overlijdt in 1924 op 54 jarige leeftijd, ook zijn gezondheid gaat er op achteruit! Zijn laatste strijd is dan ook om een volledig pensioen te bekomen die rekening houdt met een volledige loopbaan! Vermits hij volledig geëxonereerd was is er geen reden om dit te weigeren en na veel geloop en geschrift bekomt hij uiteindelijk zijn gelijk!

Wat opvalt hier is dat de heren die Vermander hun zege gegeven hadden voor zijn benoeming, na de oorlog met stomheid geslagen bleken. Vrees om zelf van collaboratie beschuldigd te worden? Al in al, hoe kan een studiefprefect een bezetter te dienst wezen? Door meer lessen Duits te geven?

Zeker is dat onze Vermander een moeilijk karakter moet geweest zijn en zeer overtuigd van zijn eigen kunnen waardoor hij ook zeer veeleisend voor zijn leerlingen was. Maar eveneens is zeker dat hij een zeer verstandig mens was. Ik bezit werkdocumenten van hem in een vloeiend handschrift, essays over latijnse en griekse teksten maar in die talen!

Eenmaal met pensioen wordt hij door tal van familieleden en vrienden regelmatig belaagd met vragen om financiële steun. Hierop wordt bijna steeds positief geantwoord. Heel wat ervan werden nooit volledig afgelost!

Vermoedelijk lag echter zijn grootste ontgoocheling in zijn zoon, die nooit het intellectueel niveau van zijn vader kon halen. Vader die hij nochtans verafgode en voorwie hij tot zijn dood gezorgd heeft. Op het einde van zijn leven zat Vermander in een rolstoel. De zoon was een doodbrave jongen, nooit gehuwd en is ook eenzaam gestorven in een groot en half bouwvallige huis.

Ik herinner mij ook nog dat ik als 7-jarige knaap bij oom Jean Adolphe ging nieuwjaar wensen. Doodstil zat ik op mijn stoel en zweeg als de grote mensen praten dit om toch niet op te vallen. Blij dat ik dan weer naar huis mocht!

Gwijde van Gent
Juni 2007